

Dědické řízení a pravomoc soudu

V případech, kdy jsou předmětem dědictví po zůstaviteli nemovitosti ležící na území Slovenské republiky, je - bez ohledu na státní příslušnost zůstavitele - ve smyslu ustanovení § 45 odst. 1 písm. c) zákona č. 97/1963 Zb. účinného pro Slovenskou republiku dána výlučná pravomoc slovenského soudu k jejich projednání.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 282/2015, ze dne 23.11.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci dědictví po M. G., zemřelé dne 21. května 2013, za účasti 1) M. B. a 2) V. S., obou zastoupených JUDr. J.J., advokátkou se sídlem v K., vedené u Okresního soudu v Klatovech pod sp. zn. 12 D 564/2013, o dovolání M. B. a V. S. proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. června 2014, č. j. 11 Co 250/2014-44, tak, že dovolání M. B. a V. S. se zamítá.

Z odůvodnění:

Řízení o dědictví po M. G., zemřelé dne 21.5.2013 (dále též jen „zůstavitelka“), bylo zahájeno usnesením vydaným Okresním soudem v Klatovech dne 10.6.2013, č.j. 12 D 564/2013-3. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstavitelce byla pověřena JUDr. Irena Chocová, notářka v Klatovech (§ 38 o.s.ř.).

Okresní soud v Klatovech usnesením ze dne 29.7.2013, č.j. 12 D 564/2013-12, řízení o dědictví po zůstavitelce zastavil a rozhodl, že „majetek nepatrné hodnoty“ se vydává vypravitelce pohřbu M. B., dále určil odměnu, výši hotových výdajů a DPH soudní komisařky JUDr. Ireny Chocové v celkové výši 701,- Kč, které je povinna zaplatit Česká republika - Okresní soud v Klatovech, a rozhodl, že účastník nemá právo na náhradu nákladů řízení.

M. B. a V. S. podaly dne 9.4.2014 u Okresního soudu v Klatovech „návrh na doprojednání dědictví“ po zůstavitelce, který odůvodnily tím, že usnesením Okresního soudu v Klatovech č.j. 12 D 564/2013-12, které nabylo právní moci dne 29.7.2013, bylo zastaveno řízení o dědictví po zůstavitelce, ačkoliv v dědickém řízení „nebylo v plném rozsahu projednáno dědictví po zůstavitelce, a to podíl na nemovitostech na listech vlastnictví č. 166, 329, 344, 352, 356, 368, 371, 374, 380, 384, 429, 434, 435, 457, 467, 469, 470, 473, 492, 515, 523, 562, 563, 570, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 596, 639, 647, 651, 657, 670, 703 a 741 v katastrálním území B., okres V. n T., Slovenská republika“.

Poté, co dne 10.4.2014 opětovně pověřil provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstavitelce JUDr. Irenu Chocovou, notářku v Klatovech, Okresní soud v Klatovech usnesením ze dne 24.4.2014, č.j. 12 D 564/2013-32, zastavil řízení o dědictví po zůstavitelce „pro nedostatek podmínek řízení“, určil odměnu, výši hotových výdajů a DPH soudní komisařky JUDr. Ireny Chocové v celkové výši 569,- Kč, které je povinna zaplatit Česká republika - Okresní soud v Klatovech, a rozhodl, že účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že „Slovenská republika nepřiznává rozhodnutím českých soudů, kterými by došlo k vypořádání nemovitostí nacházejících se na území Slovenské republiky, právní následky“, „nespadá věc do pravomoci českého soudu“, a proto řízení zastavil „pro nedostatek podmínek řízení ve smyslu § 104 odst. 1 občanského soudního řádu“ s tím, že nemovitosti „je nutné projednat soudem příslušným podle místa nemovitosti“.

K odvolání M. B. a V. S. Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 26.6.2014, č.j. 11 Co 250/2014-44, potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Na základě zjištění, že „zůstavitelka měla v době úmrtí české občanství“ a „ve věci jde o dodatečné projednání nemovitého majetku na Slovensku“ a že „Česká republika není smluvní stranou žádné mezinárodní smlouvy, která by upravovala pravomoc k projednání dědictví s cizím prvkem“, když i Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci ze dne 29.10.1992 (sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy s vyhlášením jejího českého znění, publikované ve Sbírce zákonů pod č. 209/93 Sb.) „neobsahuje žádná zvláštní ustanovení o dědictví a o dědickém řízení“ a tuto problematiku neupravuje ani „žádný z právních předpisů Evropských společenství“, odvolací soud dovodil, že, neobsahuje-li občanský soudní řád „úpravu pravomoci českých soudů ve vztahu k cizině“, platí „pro oblast občanskoprávních vztahů, kam náležejí i otázky dědického práva, a pro postup při řízení a rozhodování, které se týká vztahů s mezinárodním prvkem, zákon č. [97/1963](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním“ (s ohledem na úmrtí zůstavitelky a zahájení dědického řízení před 1.1.2014), a vzhledem k tomu, že Slovenská republika „nevydává nemovitý majetek českým orgánům“ a ani „nepřiznává rozhodnutím českých soudů v dědických věcech ohledně nemovitostí nacházejících se na jejím území právní následky“, dospěl odvolací soud k závěru, že pravomoc českého soudu k dodatečnému projednání dědictví po zůstavitelce „není dána“, a jde tak o „nedostatek podmínky, který nelze odstranit“, a proto bylo nutno řízení zastavit.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podaly M. B. a V. S. dovolání. Dovolatelky nesouhlasí s tím, že v dědickém řízení po zůstavitelce nebyly projednány nemovitosti nacházející se ve Slovenské republice, a namítají, že bylo-li u Okresního soudu v Klatovech „projednáno dědictví po zůstavitelce ohledně věcí movitých“, mělo být projednáno také ohledně nemovitého majetku zůstavitelky nacházejícího se ve Slovenské republice, když zůstavitelka „bydlela většinu života v České republice, měla zde trvalý pobyt, byla příslušnicí České republiky, v České republice zemřela“, a proto „jsou evidentně dány tzv. hraniční určovatelé“ vylučující závěr odvolacího soudu (stejně jako soudu prvního stupně) o nedostatku podmínek řízení. Podle dovolatelek by bylo „naprosto nepochopitelné, aby dědictví po zůstavitelce bylo roztrženo a část dědictví byla projednávána v České republice a část ve Slovenské republice“, a z toho důvodu navrhuje, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1.1.2014 (dále jen „o.s.ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné mimo jiné vyřešení právní otázky, zda je dána pravomoc českého soudu projednat dědictví po zůstavitelce – občance České republiky – stran nemovitostí ležících na území Slovenské republiky. Vzhledem k tomu, že posouzení této otázky

procesního práva bylo pro rozhodnutí v projednávané věci významné (určující) a protože tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že dovolání M. B. a V. S. je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Vzhledem k tomu, že zůstavitelka M. G. zemřela dne 21.5.2013, je třeba v řízení o dědictví i v současné době postupovat podle předpisů účinných ke dni smrti zůstavitelky (srov. Čl. II bod 3 zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), tj. podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31.12.2013 (dále jen „OSŘ“).

Podle § 7 odst. 1 OSŘ v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Pravomocí se obecně rozumí oprávnění toho kterého státního orgánu řešit otázky, které zákon svěřuje do jeho kompetence. Pravomoc civilní se vztahuje na věci vypočtené v § 7 OSŘ a je vykonávána civilními soudy. Zákon vymezuje civilní pravomoc soudů věcně tak, že v občanském soudním řízení se projednávají a rozhodují před soudem věci vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných, jakož i z obchodních vztahů.

Pravomoc civilních soudů vyjadřuje nejen poměr k pravomoci jiných státních orgánů České republiky, ale i k cizině, tj. k cizozemským soudům nebo úřadům. Občanský soudní řád neobsahuje úpravu pravomoci našich soudů ve vztahu k cizině. Určením podmínek věcné, místní a funkční příslušnosti však občanský soudní řád současně vymezuje příslušnost konkrétního soudu nejen ve vztahu k tuzemským soudům, ale i ve vztahu k cizím soudům. Pro řadu civilních věcí, kterých se týká místní příslušnost upravená občanským soudním řádem, je však pravomoc ve vztahu k cizině upravena normami mezinárodního práva procesního samostatně jak v mezinárodních smlouvách, tak v ustanoveních § 2, § 37 až 47 zákona č. [97/1963](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31.12.2013 (dále též jen „zákon č. [97/1963](#) Sb.“; srov. § 123 odst. 2 zákona č. [91/2012](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém).

Podle ustanovení § 1 zákona č. [97/1963](#) Sb. je účelem tohoto zákona stanovit, kterým právním řádem se řídí občanskoprávní, rodinné, pracovní a jiné podobné vztahy s mezinárodním prvkem, upravit právní postavení cizinců, jakož i stanovit postup českých justičních orgánů při úpravě těchto vztahů a rozhodování o nich a tím napomáhat mezinárodní spolupráci.

O věci s mezinárodním prvkem jde v případech, kdy účastníkem právního vztahu je cizí státní příslušník nebo zahraniční právnická osoba, kdy jeho předmětem je movitá nebo nemovitá věc v zahraničí, kdy ke vzniku, změně nebo zániku právního vztahu došlo v zahraničí, popřípadě i tehdy, kdy má účastník bydliště (sídlo) v cizině.

V dědických věcech je mezinárodní (zahraniční nebo cizí) prvek dán tehdy, jestliže se dědictví zcela nebo alespoň zčásti nachází v cizině, jestliže zůstavitel pořídí pro případ své smrti na území cizího státu, jestliže zůstavitel byl cizincem nebo jestliže český soud má užít cizí hmotné právo z jiných důvodů. V řízení o dědictví je mezinárodní prvek dán nejčastěji tehdy, vede-li se toto řízení o soukromoprávním vztahu, který sám obsahuje mezinárodní prvek, ale také tehdy, jestliže účastníkem řízení je cizinec, nebo je třeba určitý procesní úkon provést v cizině (např. doručit písemnost do

ciziny nebo provést důkaz výsledkem svědka v cizině) anebo se žádá uznání nebo výkon cizího rozhodnutí (srov. k tomu např. Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé. 7. opravené a doplněné vydání. Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Brno - Plzeň 2009, str. 21; Másilko, V., Steiner, V.: Mezinárodní právo soukromé v praxi. Orbis - Praha 1976, str. 188).

Podle ustanovení § 2 zákona č. [97/1963](#) Sb. ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Dvoustrannou mezinárodní smlouvou, která Českou republiku v dané věci váže ve vztahu ke Slovenské republice, je Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech podepsaná dne 29.10.1992 a vyhlášená pod č. [209/1993](#) Sb. (dále jen „smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou“).

Vzhledem k tomu, že výše uvedená smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou neobsahuje žádné zvláštní ustanovení o pravomoci justičních orgánů smluvních stran ve věcech dědických, použijí se na projednávaný případ ustanovení zákona č. [97/1963](#) Sb., který v ustanoveních § 37 až 46 zákona č. [97/1963](#) Sb. upravuje pravomoc českých soudů ve vztahu k cizině odděleně pro jednotlivé druhy soukromoprávních věcí. Pravomoc českých soudů ve věcech dědických je upravena v § 44 a 45 zákona č. [97/1963](#) Sb.

Podle ustanovení § 44 zákona č. [97/1963](#) Sb. je pravomoc českého soudu k projednání dědictví dána vždy, byl-li zůstavitel v době své smrti českým občanem. Jde-li však o jmění, které je v cizině, projedná český soud dědictví jen tehdy, jestliže se takový majetek vydává českým orgánům anebo jestliže cizí stát přiznává takovým rozhodnutím českých justičních orgánů právní následky.

Podle ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. [97/1963](#) Sb. český soud projedná dědictví po cizinci, které je v České republice,

a) jestliže stát, jehož je zůstavitel příslušníkem, ani nevydává dědictví českých občanů českým soudům, ani nepřiznává jejich rozhodnutím právní následky, anebo odmítne-li cizí stát zabývat se dědictvím či nevyjádří-li se, nebo

b) měl-li zde zůstavitel bydliště a žádá-li o to dědic, který se zde zdržuje,

c) vždy také, jde-li o nemovitosti ležící na území České republiky.

Podle odstavce 2 citovaného ustanovení v ostatních případech se český soud omezí na potřebná opatření k zajištění majetku po cizinci.

Pravomoc českého soudu k projednání dědictví nacházejícího se v cizině za splnění předpokladu možného vydání majetku českým orgánům se týká pouze věcí movitých a pohledávek. Naproti tomu pravomoc českého soudu k projednání nemovitého majetku zůstavitele, který je v cizině, přichází v úvahu pouze za splnění podmínky, že cizí stát takovým rozhodnutím českých justičních orgánů přiznává právní následky (srov. k tomu např. Pokorný, M. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. Komentář. 2. vydání. C. H. Beck, Praha 2004, str. 70).

Z výše uvedeného vyplývá, že ve věcech dědických s mezinárodním prvkem jsou pravomoci českého soudu podrobeny zejména ty záležitosti, které mají určitý vztah k území České republiky (například z hlediska polohy nemovitosti na území České republiky; tzv. teritoriální pravomoc), jakož i záležitosti vztahující se k určitým osobám - občanům České republiky (tzv. personální pravomoc). V těchto věcech se bude zpravidla jednat o výlučnou pravomoc českého soudu mající za následek, že řízení

vedené v cizině o věci, jejíž projednání a rozhodování spadá do výlučné pravomoci českého soudu, nemá pro oblast tuzemského práva žádné účinky (neexistuje). Naproti tomu jsou však případy, kdy českému soudu pravomoc projednat určitou věc není dána, neboť rozhodnutí českého soudu o takové věci by nebylo v cizině proveditelné, a s ohledem na zásadu procesní ekonomie by tak bylo neefektivní a nepotřebné projednávat věc, jejíž výsledek by nemohl být na základě rozhodnutí českého soudu v cizině uplatněn; půjde zejména o ty věci, jejichž projednání náleží do výlučné pravomoci orgánů cizího státu.

Podle čl. 22 písm. a) smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou smluvní strany, s výjimkou rozhodnutí uvedených v článku 25 této smlouvy, uznávají a vykonávají na svém území za podmínek stanovených v této smlouvě mimo jiné rozhodnutí soudů majetkové povahy v občanských věcech vydaná na území druhé smluvní strany, jakož i soudem schválené smíry v těchto věcech.

Podle čl. 23 smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou rozhodnutí uvedená v článku 22 této smlouvy se budou uznávat a vykonávat, jestliže:

- a) rozhodnutí je pravomocné a vykonatelné podle potvrzení orgánu, který rozhodnutí vydal; předběžně vykonatelná rozhodnutí a vykonatelná předběžná opatření je možno na území dožádané smluvní strany uznat a vykonat, i když je lze napadnout řádným opravným prostředkem,
- b) justiční orgány druhé smluvní strany nevydaly dříve pravomocné rozhodnutí nebo neuznaly a nevykonaly rozhodnutí třetího státu v téže věci a mezi týmiž účastníky,
- c) účastníku byla dána možnost řádně se zúčastnit řízení, zejména byl podle právního řádu smluvní strany, kde se řízení uskutečnilo, řádně a včas předvolán k jednání a rozhodnutí spolu s poučením o možnosti podat proti němu opravný prostředek mu bylo řádně doručeno, a v případě procesní nezpůsobilosti byl řádně zastoupen,
- d) k řízení nebyla dána výlučná pravomoc orgánů smluvní strany, na jejímž území se o uznání žádá,
- e) smluvní strana, na jejímž území se o uznání nebo výkon žádá, se domnívá, že uznání nebo výkon neohrozí její svrchovanost nebo bezpečnost anebo nebude v rozporu s jejím veřejným pořádkem.

Podle ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. 97/1963 Zb. účinného pro Slovenskou republiku (který se obsahově shoduje s ustanoveními zákona č. [97/1963](#) Sb.), slovenský soud projedná dědictví po cizinci, které je ve Slovenské republice,

- a) jestliže stát, jehož je zůstavitel příslušníkem, ani nevydává dědictví slovenských občanů slovenským soudům, ani nepřiznává jejich rozhodnutím právní následky, anebo odmítne-li cizí stát zabývat se dědictvím či nevyjádří-li se, nebo
- b) měl-li zde zůstavitel bydliště a žádá-li o to dědic, který se zde zdržuje,
- c) vždy také, jde-li o nemovitosti ležící na území Slovenské republiky.

Podle odstavce 2 citovaného ustanovení v ostatních případech se slovenský soud omezí na potřebná opatření k zajištění majetku po cizinci.

Z výše citovaných ustanovení lze dovodit, že v případech, kdy jsou předmětem dědictví po zůstaviteli nemovitosti ležící na území Slovenské republiky (jako tomu je i v projednávaném případě), je - bez ohledu na státní příslušnost zůstavitele - ve smyslu ustanovení § 45 odst. 1 písm. c) zákona č. 97/1963 Zb. účinného pro Slovenskou republiku dána výlučná pravomoc slovenského soudu k jejich

projednání. Výlučná pravomoc slovenského soudu má za následek, že na základě čl. 23 písm. d) smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou by rozhodnutí českého soudu ohledně nemovitostí ležících na území Slovenské republiky nebylo ve Slovenské republice uznáno ani vykonáno.

Na základě uvedeného lze také uzavřít, že v těchto případech (tj. ohledně nemovitostí ležících na území Slovenské republiky) by právní následky rozhodnutí českého soudu nebyly Slovenskou republikou přiznány, a proto ani není splněn předpoklad zakládající pravomoc českého soudu k projednání dědictví nacházejícího se v cizině ve smyslu ustanovení § 44 věta druhá zákona č. [97/1963](#) Sb. Dovolací soud se proto ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu (stejně jako soudu prvního stupně), že v projednávané věci není dána pravomoc českého soudu k dodatečnému projednání dědictví po zůstavitelce, neboť slovenskými justičními orgány by jeho rozhodnutí ohledně nemovitostí ležících na území Slovenské republiky nebyly právní následky přiznány, a z tohoto důvodu bylo nezbytné dodatečné řízení o dědictví po zůstavitelce ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 OSŘ zastavit.

Protože usnesení odvolacího soudu je správné a protože nebylo zjištěno, že by usnesení odvolacího soudu bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání M. B. a V. S. podle ustanovení § 243d písm. a) o.s.ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)